

ספר

מ י ש ש ר ן

קונטרס על הלכות מרפות
ועוד באורים על הלכות שונות.

מאת

הצעיר יעקב מאיר ס"ץ במינסק.

1911 י"א

ווארשא

בדפוס האלמער זאייזענשמאדט, נאלעווקי 7

שנת תרנ"ד לפ"ק

МЕЙ-СОСОУНЪ

т. е. РАДОСТЬ

Замѣтки о зарѣзываніи животныхъ.

соч. Я. М. Городенскій.

ВАРШАВА

Тип. М. И. Гальтера и М. Айзенштадта, Налевки № 7.

דין חלב

יורה דעה סי' ס"ד סעיף ט"ו.

דין הלב של מבחיא של תחת הקרום.

התוסב, או מה שמוכר ברמ"א שמסירין חוט הארוך וכו', אבל הרמ"א פירש לרחבו, אבל תימא מניין לנו להקל שלא אסור רק הקרום והדבוק בו ותחתיו מותר, ועוד שלא מלינו בשום מחבר כן, גם באו"מ משמע שאסור תחתיו, וכן כתוב בב' זר זהב על או"ה, וגם אם נבין כמו שפירש הרמ"א, ולפי הגהת הב"י אפשר שתפס הכלבו כרש"י שלמד הקיבה הוא ריש מעיא, ומה שמסירין הקרום הוא מחמת שמונה אלל חלב הכסלים כמבואר באו"ה (סימן ק') בשם ראב"ה, וכן מבואר בעיטור (דף ל"א) שאינו סותם, א"כ מזה ראיה שחלב עמא הוא, וכן משמע מזה"ג שהעתיק צפרק א"ט דין ריש מעיא, משמע שאינו סותם, ושמוכרח בדבריו שצפרק א"ט העתיק דיני סתימה, והראיה שלא העתיק דין דאיתרא שהוא אסור ובהלכות חלב העתיק דאיתרא שהוא אסור, גם מגרסת האלפא שהעתיק מתניהן ניקבה הקיבה ניקבה המרה ניקבו הדקין, ואחריו עוד פעם שנית ניקבה המרה, ללמד דמחלוקת רי"ש ור"ע נוגע לדין סתימת הקיבה והדקין, משמע שאינו סותם הריש מעיא, גם לפירוש רבינו אפרים שתוסב קרום ונקלף הם ג' חלבים מוכרח שאסור הכל כמו כרס, גם בחידושי רע"א השם לאסור הכל אבל לא ללד הטבחיא מפני שתפס שעיקר ריש מעיא ללד הקיבה, אבל מהב"י ורמ"א

דע לשון חלב משמע לא על הקרום לבד ובפרט כל חלב הלא מבואר שאסור הכל, לכן בלא ראיות לא נוכל להקל באיסור כרת על מנהג שאין לו מקור, ובפרט שיש ראיות לאיסור, וז"ל הכלבו שממנו מקור הגהה זו:

סימן ק"ד חלב הלב וחלב המעים שהן הדקין המלוטפין מותר, והרי הוא כשומן שמוחר, חוץ מראש המעי הסמוך לקיבה, שהוא תחילת בני מעים, שצריך לגרור החלב שעליו, וזהו חלב שעל הדקין שאסור, ויש מן הגאונים שאמרו שראש המעי הזה שצריך לגרור החלב שעליו, הוא המעי שיוצא בו הרעי שהוא סוף המעי, וקורין לו טבחיא, ולשון הגמרא כזה, ריש מעיא באמתא בעיא גרירה, כלומר שצריך לגררו באורך אמה, והמנהג לגרור שניהם, מיהו של לד הקיבה ושל לד הכרכשא אין גוררין אותו לגמרי, לפי שיש שם חלב טהור, אבל מסירין הקרום הארוך עם חלבו שאינו דבוק עם הכרכשא כשאר השומן עכ"ל:

מודברי ים של שלמה צפ' גה"נ (סימן ז') וכן הב"י והרש"ד"ם נראה שהבינו שהכלבו מיירי באורך, שפירש ברמב"ם יותר מאמה, או שפירש פחות מאמה כרא"ש, אבל לשון לגמרי משמע יותר מאמה, ומה שכתב בכל בו ומסירין הקרום הארוך, כוונתו או נול

ורמ"א ומהרש"ל ומרשד"ס בחששו לשני הדעות :

ראיה שהמליאות כן בחלב הפריסה שתחתיו קרום אבל הקיבה קרום ונקלף

(ה) ועוד

אין אפשר לפרש כן, כי אין שם תחתיו קרום :

ולפי עניות דעתי הוא אסור מדינא, ואין להחיר מטעם ס"ס, ספק רבינו יואל וספק לזר הקיבה, דעת רבינו יואל אין לזרף לס"ס וגם רבינו יואל בעלמו מודה שאסור הכל דמאי שגח מקיבה, וכן כתב זר זהב כמבואר לעיל, ועוד דרבינו אפרים הביא ראיות, ולרבינו יואל אין שום ראיה כמבואר באו"ו, ונביא עוד ראיות לרבינו אפרים :

(ו) וגם

הריש מציא עלמה שלזר הקיבה אין שם תחתיו קרום גם תחת התותב ששם אין קרום, וא"כ בדברי ר"ע עלמו לא שיהי חלב שעל הכרם לראש מציא, והלשון חוק"ל משמע שבשניהם שיהי ועיין מהר"ס סוף שם :

(ז) עוד ראיה לרבינו אפרים דאם חיפוי דקרום יש לו דין הפסוק המוקדם על הקרב, והיה רבותא יותר. דאפילו קרום יש לו דין חיפוי :

ראיה (א) שהטעם של רבינו יואל שמחיר חלב הכרם של הקרום שעל החלב: שעל הכרם יש לו דין חיפוי בשר, הלא הקרום שעל החלב שעל הדפנות עב יותר מהקרום שעל הכרם, ומאי לריך קרא למעטו בספרא סימן קע"ו :

(ח) ועוד הלא נראה החלב, ואיך יקרא חיפוי דתרגום ולפית מתרגם ותחפה, וכן הרמב"ם גזון חיפוי בשר כתב ולא יראה החלב :

(ב) עיין בספרא (קקע"ה וסימן רפ"ז) שמשמע רבינו אפרים שלדעתו הולך למנוח מה שנקרב, אבל לרבינו יואל למה הולך למנוח שם :

(ט) ועוד ראיה לרבינו אפרים בלדבריו החילוק שבין חלב טהור לטמא דזיקא במקומו שזה נקלף וזה אינו נקלף, וכן קי"ל ביו"ד (סימן מ"ו), אבל להמחיר עיין באו"ו שמפרש בחלב ימא שאינו סיהם הוא שלא במקומו. ומוכרח לפרש כן שלדבריו אין חלב שודאי טמא במקומו רק על הקיבה או על הדקין, ובהם מחלוקת רי"ש ור"ע, היה ליה לרב לפרש על איזה אמר, א"כ חלב טהור גם שלא במקומו סוחס ולא קי"ל כן :

(ג) ועוד שרבינו יואל מודה שתחת הטחול אסור ונקרב מודע לא מנה הספרא בכלל הנקרב, הלא שלדבריו אינו בכלל תותב קרום ונקלף :

(י) ועוד מה סביר לחלק כיון שלא במקומו :

(ד) ועוד ראיה לרבינו אפרים שקרום שעל החלב שעל התותב שיהי עם הקרום שעל השומן, מוכרח לומר הקרום שתחתיו כדעת הטו"ו, וא"כ הלשון של רי"ש ור"ע לא שיהי, שזה תחתיו ועל הקיבה עליה שתחת הקיבה אין שם קרום :

לרבות שטל הכסלים הוא רק תחמוץ מפני שמפסיק התוחב כמו דדרשינן בדין חליצה, מעל ולא מעל דמעל:

ב) דבושמע דגדרש מסיפא דקרא מעל הקרב ואם על התוחב לבד הוה לו למדרש מרישא דקרא מהמכסה:

כא) מהוריות (דף ג' ע"א) לפי גרסא הוא בחלב שטל הקרב, נקט מקום טעות חלב שחתה הפרישא דאין על המכסה מקום לטעות ואם על המסס ובית הכוסות הוה לו לגמרא לפרש:

א"ב אין ללרף דעת המתיר חלב שטל הכרם גם לספק ספיקא, כי אין לו גם ראייה אחת, נשאר לנו לזכר חיזה ריש מעיף האסורה אם לזד הקיבה או העבחי"א הגם שמפסיקא שניהם אסורים גם תחת הקרום ככרם אבל כדי שלא נאמר שלזד הקיבה עיקר, בלא ספק נוכל לאמר דשמואל סמך על ר"ע שנתן סימן תקו"ג אבל ר"ע לא סמך על שמואל לכך נדקדק בדבריו:

נראה דהפירוש ראש מעיף לשון ראש לכל הפנימים שכל המעים הפירוש הפנימים, כמבואר באולר השרשים אשר למהר"י ג', וזו עוד פנימי תחת התוחב, ובזה יתורץ קושיות הרשב"א והרי"ע"א, דאילו אמר ריש כרכשא הוה אמרינן דמתחיל למדוד מריש הכרכשא לזד הונב, והיה בטעות ערך שני טפחים ולא אמר סוף מעיף דאילו אמר סוף הוה אמרינן דשני טפחים סמוך לזנב בכלל האמה, ומה שקשה מחולין (דף מ"ט ע"ב) אמר ר"ג חלב ללשנא דאמרי לך חיטי דכרכשא הלא מטעם חלב שמת חיטי כותס

יא) ועוד דהיה ליה לרב לפרש הגועס, אבל לרבינו אפרים מפורש הטעם צברייחא:

יב) ועוד דלרבינו אפרים החוש מעיד החלוק משא"כ להמתיר:

יג) ועוד כיון שקיבה לא סוחסא גם במקומו מפני שלא מיהדק, ואך יסחוס חלב טהור שלא במקומו דוודאי לא מיהדק:

יד) ועוד ראייה ברורה שלהמתיר חלב שטל הכרם והמסס וביה"כ הוא חלב טהור שסוחס, הלא החוש מעיד שנקלקף יותר בקל משטל הקיבה:

טו) ועוד דאך ניקרא חיפיו כיון דגוף אחד הוא?

טז) ועוד דרש"י (בדף ל"ג) צד"ה עילאה שקרום דק יזו לו דין חלב:

יז) ועוד שבה"ג בהלכות חלב כותב. חיזה חלב טהור כל שאינו יכול לינטל ציד וכו' ע"ש וכן כתבו בבפרי הניקור שקבלה בידם שהלכה למשה מהיני כן, ויש להם מקום מספרא ויקרא קקע"ה זרפ"ז, והחוש מעיד שהחלב שטל הכרם יכול לינטל ציד:

יח) ראייה לר"א לפי מה שנבאר שדעת הגאונים עיקר שהטבחיא ריש מעיף האסורה ושם מוכרח לומר שהם צ' חלבים שאין לומר על התוחב לבד מה גרירא שם, ועוד מה לריך שטור הלוא ניכר היטב, אם כן גם באן ככרם צ' חלבים והקרום דק יש לו דין חלב:

יט) שהתותב עגמו ואין לריך קרא

סוטה, משום דחיטו מחזיק יוהר מאמה, ועוד דהרמב"ם ושו"ע פסקו דגל הכרכשא אינו סוטה:

למנות הראיות שהטעמיהו עיקר ריש משיא האכורה:

נתחיל

ועתה

נביא ראיות ע"ז שהטעמיהו עיקר ריש משיא האכורה שלפי דבריו ר"ע ור' יהודה ובמאל שוין, שלא נמלא תוחב לגד הקיבה, הגם שרבינו אפרים מהרן מה שאכור הריש משיא לגד הקיבה, הגם שאינו תוחב ואינו נקלף רק מפני שנקרא קרב. תמהני על זה שהגרם והמסם וצית הכוסות נקראים קרב והריש משיא של ג' אחר של הקיבה נקרא גם כן קרב והקיבה שבאמצע אינה נקראת קרב, ועוד שמאמה שמרש משיא עלמה אינה נקראת קרב הלא אחת היא, ועוד קשה מהפרא קק"ע ורפ"ז דחביב מה שנקרב, מתי טעמא לא חביב ריש משיא לדבריו לא הוה בכלל תוחב קרום ונקלף, ועוד תמהני הלא בלבן הכתוב נקרא כל המינים קרב, שנקרבין פסח כתיב על קרבן, ובפרק כ"ז וכותן מעיו לתוכו, ולשון מעיו הכל בכלל, וכן בעולה כתיב וקרבו ירחן במים, וכי לא רחן רק אלו שנקראו קרב לדבריו הקריבוהו לפחתך וכו', ועוד דבלשון המשנה הדחת קרביו וכי לא דחאו רק אלו הלא רחילה שנקרבין פסח מבשרא, ומה שברא"ז, וכן התורה והמורה, וכל המפרשים פירשו שהגל נקרא קרב ולגד הדחק הזה הלוא צברייתא בש"ס אמרה העעם תוחב קרום ונקלף וכן בספרא ובתוספתא דחולין פ"ט, ועיין שאלות ובה"ג ורי"ף שפירשו בסלים הנקא ושם מונה הטעמיהו לזדה. ויוהר מאמה אינו על הכסלים ולא תחת תוחב לך מותר:

(א) **כי** שם ג' חלבים כמו בכרם:

(ב) **ועוד** שהלשון תקו"ל שבשניהם שוה:

(ג) **שלצד** הקיבה יוהר מאמה התוחב ששם:

(ד) **שלשון** תוחב נוכל לפרש שעל הטעמיהו אבל לא על הקיבה:

(ה) **מחולין** מ"ע וגומר שאין לו פרוש שהוא כוף פסוק שהביא, אבל לדבריו הכוונה על הכסלים שבפסוק אחריו:

(ו) **מספרא** במקומו ותוספתא פ"ט דחולין שהביא פעם שנית מחלוקת רי"ש ור"ע על פסוק על הכסלים:

(ז) **מהוריות** (דף ג' ע"א) מתרי קראי דלפרוש לגד הקיבה מחד קרא הוא:

(ח) **שני** מלואים מקדשי דורות דבמלואים כתיב יוהרת וכליות, וקדשי דורות כליות ויוהרת, שלפירוש ריש משיא הטעמיהו הוא קאי חלב שעל הקרב גם על הכסלים לכן לא הפסוק:

(י) **עיין** ערוך ערך ג' שפירש גבהות והטעמיהו גבה מכל הדקין:

(יא) **ברייתא** ראשונה לא נתנה שום סימן אדרבה דקון משמע לכל הפחות שנים, אבל לדבריו נתנה סימן או הבת וגומר או על גבי הדקין:

(יב) **ועוד** לדבריו הם שנים הכרכשא והאם שהחת התוחב: מפנהג

אסור דלא ממעט בת"כ רק חלב הקרב
שעל הדפנות אבל לא חלב הכסלים שעל
הדפנות :

אבקש מאת גדולי הדור לעיין בזה
כי כן אמר לי גדול אחד,
שמלואה לגדולים לעיין בזה בדין ריש אמתא
וכו', ואמר לי מטעם זה להדפיסו. ודע
דהמסס וביהכ"ו נמי אסורין החת הקרום
ככרס וכן משמע מזה"ג פ' א"ט שהביא
שם שהמסס וזה"כ אסורין ושם בדין
סתומה :

גם החלב שבין המסס וזה"כ אסור
מלשון המזנה הלו טרפות חשיב
ניקבה הקיבה ניקבה המרה ניקבו הדקין
לפי שבשלהב אלו יש מחלוקת, שבקיבה
יש מחלוקת אי התיס, וכן בדקין ובמרה
יש מחלוקת אם ניקבה טרפה, או דעל
הכבד נמי יש חלב אם החלב סתומה
למרה לא הוה סתומה דחלב עמא הוא
גם מזה רחיה שחלב שחת הקרום שעל
טבחייא עמא :

דע גידי הנשה של שליל גם ב"ח
חדשים ופחות אסור מדינא עיין
חולין (דף ק' ע"ב) בתום ד"ה אבל
ורשב"א ופר"ח וכו"פ ומנ"י :

עייין (סי' פ"א סעיף ב') דין חלב
טרפה בכו"פ שדעת המחבר
כתום' שיש סירכא בלא נקב לאוסרה
מפני שסופה להתפרק, וגם רמ"א סמך
על התום' בהפ"מ, כיון דרוב גדולים
מחברים ס"ל יש סירכא בלא נקב,
ובתשובת בנין עולם (דף מ"ו ע"ב)
כתוב ח"ל: "ולכן כ"ל דעמנו של המחבר
והרמ"א הוא דהנה המחבר נראה דס"ל
לעיקר דינא כשיטת ר"ת הדמעס הוא
מפני שסופה להתפרק שכ' (סי' ל"ט
סעיף ד') דסירכא כסדרן כשרה ולא
הנריך

יג) ממנהג שאסורין החלב שעל
האם ומאין מקור
האסור :

אבל לדברינו, הוא מחלב שעל הדקין
שמשמע שנים ששניהם החת
החוטב :

לבן למעשה יש להנהיג לאסור כל
החלב שעל האמה שעל הטבחייא
והחילת האמה מהחת החוטב עד ג' רבעי
1/4 ארשין שגולות עליות כזה שזה שעור
אמה, ולמעלה מחוטב ללד זנב גם ר"ש
מודה שאסור הכל, ובה יחורן לר"ש
שני מלואים מקדשי דורות, גם בהוריות
הוא בחלב שעל הקיבה והם בחלב
שעל הדקין שמשמע ששניהם אסורים,
ולפי דברינו קאי או על השתן, או על
החוטב או למעלה מחוטב שהעטם שרי"ש
שהחת החוטב מותר שהחוטב מפסיק, והוה
על דעל כמו דדרשינן בחילוקה :

למעשה יש לאסור למעלה מחוטב
ללד הזנב והחוטב וכיס
השתן והחת החוטב לאסור הכל, הקרום
והחלב שהחתיו עד המעיף עלמה, וכן
המנהג רק החת החוטב, שמנהג להקל
מפני הגהה זו. לפי המנהג תמוה שהאם
אינו מוזכר בגמרא ונוהגין לאסור הכל,
והכרכשא שמוזכר בגמרא אינם אסורים
הכל :

אבל טעות הוא דשם נמי אסור הכל
דכל הקרב נדרש גם על הגסלים
הכרכשא כיס השתן והאם כמו בכרס
המסס וביהכ"ו וכן לר"ש הם ג' כרכשא
כיס השתן שמונח על החוטב וקיבה
ודאקשהא כולי עלמא לא פליג פרושי ב"ב
וא"י :

ודע שחלב הכסלים העולה על היפנות